

O'ZBEKISTON XOTIN-QIZLARI – DAVLAT VA JAMIYAT QURUVCHILARI

Shaniyazova Dilafruz Sabirovna

*Qashqadaryo viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi
Pedagogika, psixologiya vata'lim menejmenti kafedrasida katta o'qituvchisi*

Qashqadaryo viloyati, Qarshi shahri.

E-mail: shaniyazova1983@gmail.com

Tel: (+99890-720-45-88)

Xalqimiz tarixida buyuk allomalar, jahongir bobolarimiz qatorida, bunday insonlarni dunyoga keltirib, tarbiyalagan, ulug'vor ishlarga ruhlantirgan fozila ayollar ham ko'p bo'lgan. Bugun ham xotin-qizlarimiz farzand tarbiyasida, turli sohalarda, mahallalarda fidoyilik ko'rsatmoqda. Ularning og'irini yengil qilish, huquq va manfaatlarini ta'minlash maqsadida so'nggi yillarda bir qator qonunlar, farmon va qarorlar qabul qilinmoqda.

Bularning isboti sifatida birgina ta'lim olish borasida 2022-o'quv yilida 2 ming nafar qiz alohida grant asosida oliy ta'limga qabul qilindi. Natijada, oliy o'quv yurtlariga kirgan talabalarning 60 foizini xotin-qizlar tashkil etdi.

Bundan tashqari, 2020 yildan boshlab, "Ayollar daftari" tizimi yo'lga qo'yilib, unga kiritilgan xotin-qizlarga ijtimoiy-iqtisodiy, tibbiy, huquqiy va psixologik ko'mak berib kelinmoqda. Hozirgi kunda "Ayollar daftari"da 630 mingdan ziyod xotin-qiz ro'yxatda turibdi, ulardan 200 ming nafari ishsiz. Ammo shunday bo'lishiga qaramasdan, bugungi kunda ayollar o'rtasida jinoyatchilik, oilada zo'ravonlik va tazyiq holatlari, afsuski, hali ham davom etmoqda. Davlatimiz rahbari esa bu muammolarni hal etishda mahalla faollari, jamoatchilik va nuroniylarning o'rni va ta'siri sezilmayotganini aytdi, ya'ni:

– Bugungi farovon hayotimiz ham, yorug' kelajagimiz ham ayollarga bog'liq. Agar xalqimiz bizdan rozi bo'lishini xohlasak, avvalo, mo'tabar onalarimiz, opa-singillarimiz uchun munosib turmush sharoitlari yaratishimiz kerak. Ona rozi bo'lsa, oila rozi bo'ladi, oila rozi bo'lsa, jamiyat rozi bo'ladi, – dedi SHavkat Mirziyoev.

Ushbu muhim vazifalarning ijrosini tizimli tarzda, har bir mahalla kesimida amalga oshirish uchun Oila va xotin-qizlar davlat qo'mitasini tashkil etish to'g'risida Prezident farmoni ham qabul qilindi. Farmonga binoan qo'mita raisi Bosh vazir o'rinbosari va Senat a'zosi sifatida ham faoliyat yuritadi. Qo'mitaning viloyat, tuman va shahar boshqarmalari rahbarlari esa, hokim o'rinbosari hisoblanadi. Bugungi kunda xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi hamda "Ayollar daftari" jamg'armasi mazkur qo'mita tomonidan boshqarilmoqda. Yurtimizdagi 9 ming 309 ta mahalla raisining xotin-qizlar va oila bo'yicha o'rinbosari lavozimlari ham qo'mita tizimiga o'tkazildi hamda har bir mahallada xotin-qizlar faoli lavozimi yangidan joriy qilindi.

Hammamizga ma'lumki, xotin-qizlar masalalari Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi tizimida edi. Alohida qo'mita tuzilishi munosabati bilan, bu vazirlik ham Mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash vazirligi sifatida qayta tashkil etildi.

Bundan tashqari, 2022 yil 1 sentyabrdan xususiy sektorda rasmiy ishlayotgan ayollarga homiladorlik nafaqasini davlat tomonidan to'lash tizimini yo'lga qo'yish bo'yicha ko'rsatma berildi. Bu maqsadlar uchun 2022 yilda yilda byudjetdan 200 milliard so'm, joriy yilda esa 1 trillion 700 milliard so'm yo'naltirildi. Ipoteka kreditlari bo'yicha ajratiladigan subsidiyalarning kamida 40 foizi xotin-qizlarga yo'naltirilishi belgilandi. Ularning salomatligini tiklash bo'yicha ham aniq tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, o'tgan 2022 yilda 6 ming nafar ayolga yuqori texnologik tibbiy yordam ko'rsatildi. Nogironligi bo'lganlar rehabilitatsiya vositalari bilan ta'minlandi. 3 million nafar xotin-qiz onkologik skriningdan o'tkazildi. SHuningdek, qizlarni emlash, fertil yoshdagi ayollarni dori va vitaminlar bilan bepul ta'minlash bo'yicha topshiriqlar berildi.

Ta'lim sohasida ham xotin-qizlar uchun imtiyozlar yaratilayotganini guvohi bo'lishimiz mumkin. Qizlarning yaxshi ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi Prezidentimizni hamisha o'ylantiradigan masalalardan biri hisoblanadi. Bu borada ham ular uchun ta'lim sharoitlarini kengaytirish bo'yicha tarixiy qarorlar qabul qilindi.

Jumladan, 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Xotin-qizlar ta'limini qo'llab-quvvatlash dasturi ishlab chiqiladi. Dastur doirasida, poytaxtimizda asosan xotin-qizlarni o'qitish uchun davlat-xususiy sherikchilik asosida to'qimachilik sohasida alohida universitet tashkil etiladi. Paxta-to'qimachilik va pillachilik klasterlari ishtirokida joylarda universitetning texnikumlari ham ochiladi. 2022 yildan boshlab, ta'lim kontraktlarini to'lash uchun qizlarga ilk marotaba 7 yil muddatga foizsiz kredit berish joriy qilindi. Buning uchun, 2022 yildan boshlab banklarga 1 trillion 800 milliard so'm, kelgusi besh yilda 8 trillion so'm mablag' ajratiladigan bo'ldi.

Ta'lim tizimiad yana bir yangilik: 2023 o'quv yilidan boshlab, magistraturada o'qiyotgan qizlarning kontrakt pullari to'liq byudjetdan qoplab beriladi. SHuningdek, ehtiyojmand oila vakillari, ota yoki onasini yo'qotgan talaba qizlarning ta'lim kontrakti mahalliy byudjetdan to'lanadi. Jamiyatimizda olim ayollar ulushini sezilarli oshirish uchun doktorantura yo'nalishida xotin-qizlar uchun har yili kamida 300 tadan maqsadli kvota ajratiladi. Monomarkazlar va oliygohlar qoshida Malakani baholash markazlari tashkil etish, ayollarni talab yuqori bo'lgan ishchi kasblarga o'qitish bo'yicha ko'rsatmalar berildi.

2022-2024 yillar uchun "Biznes ayollar" dasturi qabul qilinishi belgilandi. Uning ijrosiga jami 8 trillion so'm yo'naltirildi. Ayollar uchun tadbirkorlik kurslari tashkil etildi va imtiyozli kreditlar berila boshlandi.

Shunday ekan, har bir davrning o'z taraqqiyot omili, ehtiyoji, talabi va hayotiy tamoyillari mavjud. Tabiiyki, ularni shakllantirish va rivojlantirish, ularga alohida ma'no-mazmun bag'ishlash, bu davrda davlat, jamiyat hayoti, ijtimoiy-siyosiy institutlar faoliyatining aniq yo'nalishlarini belgilab beruvchi ulkan tarixiy voqealar

bo'ladi. Bugungi kunda yurtimiz xotin-qizlariga chinakam ma'noda katta e'tibor qaratilmoqda. Jamiyatimizning turli sohalarida ularning faol ishtirok etishlari uchun barcha sharoitlar yaratilmoqda. Mamlakatimizda ayolga bo'lgan munosabat o'z tarixiy ildizlariga ega, ajdodlarimiz doimo ayollarni qadrlashga, ularga nisbatan hurmat va izzatda bo'lishga da'vat etishgan. Respublikamiz BMTning "Xotin-qizlarga nisbatan kamsitishlarning barcha shakllarini yo'q qilish haqida"gi konventsiyasi, Xalqaro mehnat tashkilotining "Onalikni muhofaza qilish to'g'risida"gi, "Mehnat va mashg'ulotlar sohasidagi kamsitishlar to'g'risida"gi konventsiyalariga MDH davlatlari orasidan birinchilar qatorida qo'shildi. Bu hujjatlar xotin-qizlar manfaatlarini muhofaza qilish, ularning oila va umuman jamiyatdagi mavqeini mustahkamlashga qaratilgan me'yoriy-huquqiy hujjatlar kompleksining tarkibiy qismidir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 2 fevraldagi "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5325- sonli Farmoni qabul qilinganligi buning yorqin ifodasidir. Mazkur Farmon bilan xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy va sotsial faolligini oshirish, ularning turli soha va tarmoqlarda o'z qobiliyat va imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishi uchun shart-sharoit yaratish, huquq va qonuniy manfaatlariga so'zsiz rioya qilinishini ta'minlash, onalik va bolalikni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, shuningdek, oila institutini mustahkamlashga alohida e'tibor qaratildi. Ushbu Farmonni qabul qilishdan asosiy maqsad xotin-qizlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlashni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqib, ularning oila va jamiyatdagi o'rni va mavqeini mustahkamlash, salohiyatini to'la namoyon etishi, oilalardagi ijtimoiy-ma'naviy muhitni yanada sog'lomlashtirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston ayollari davlat va jamiyat hayotida faol ishtirok etmoqda, ularning oiladagi mavqei mustahkamlanmoqda. Davlatimiz rahbari tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy yo'naltirilgan siyosat xotin-qizlarimizga chinakam baxtli yashashi uchun, ularning huquq hamda erkinliklarni ta'minlash, uchun zarur imkoniyatlar yaratib bermoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 2 fevralda "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5325- sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 7-martda "Oila va xotin-qizlarni tizimli qo'llab-quvvatlashga doir ishlarni yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-87-sonli Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28-yanvarda "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.